

BIBLIOTEKA JAGLICZA
WYDAWNICTWO DEPART. SŁUŻBY ZDROWIA M. S. WEWN.
(PAŃSTWOWA SZKOŁA HIGJENY)

D-r Med. MARJAN ZACHERT

JAGLICA

POPULARNE WIADOMOŚCI
O PRZYCZYNACH, SKUTKACH
I ZAPOBIEGANIU TEJ CHOROBI

CENA 20 GR.

WARSZAWA
1930.

SKŁAD GŁÓWNY: PAŃSTWOWA SZKOŁA HIGJENY
WARSZAWA, UL. CHOCIMSKA 24.

D-r M. ZACHERT

JAGLICA

POPULARNE POUCZENIE
O PRZYCZYNACH I SKUTKACH TEJ CHOROBY
ORAZ O OBOWIĄZKACH CHOREGO

WARSZAWA 1930
DEPARTAMENT SŁUŻBY ZDROWIA M. S. WEWN.
(PAŃSTWOWA SZKOŁA HIGJENY)

Biblioteka Główna WUM

Drukarnia Państwowa Nr. 51677. 17.VI.30.

www.dlibra.wum.edu.pl

Co to jest J A G L I C A ?

Jaglica (Trachoma) albo **egipskie zapalenie** jest to ciężka i niebezpieczna choroba oczu.

W Polsce jest około **pół miliona** osób chorych na jaglicę.

Chorzy na jaglicę z powodu **dolegliwości i osłabienia wzroku** muszą **niejednokrotnie przerywać** swoje zajęcia i nie są w stanie zarobkować i wskutek tego popadają często w **nędzę**.

Zdarza się również, że chorzy na jaglicę **tracą wzrok** częściowo lub nawet zupełnie **ślepną** i stają się **kalekami**, niezdolnymi już do pracy i zarobkowania, zmuszonymi do korzystania z pomocy i opieki rodziny lub społeczeństwa.

Dlatego też jaglica jest często powodem wielu **niepowodzeń życiowych**, ruiny materialnej i **szczęścia osobistego** chorych oraz ich rodzin.

Choroba ta jest nie tylko nieszczęściem dla osoby, która nią została zarażona przez dotkliwe i długotrwałe cierpienie i niemożność pracy, a nierzadko także przez **zupelne kalectwo**, spowodowane ślepotą, ale także dla otoczenia chorego, które ciągle jest narażone na zakażenie się jaglicą i na skutki tej choroby.

Dla społeczeństwa jaglica jest **kłęską**, gdyż musi ono troszczyć się o chorych, ich rodziny, niemożące się samodzielnie utrzymać, oraz opiekować ślepmi, którzy utracili wzrok wskutek jaglicy.

Jaglica jest to choroba zakaźna, łatwo udzielająca się. Jeżeli w rodzinie, zakładzie, bursie, internacie i t. p. jedna osoba zachoruje na jaglicę, to często w krótkim czasie zarażają się wszyscy domownicy oraz osoby, mające z nimi styczność.

Jaglica jest to choroba podstępna. Rozpoczyna się niepostrzeżenie, bez objawów niepokojących i rozwija się przeważnie bardzo powolnie i niepozornie.

Na początku chory odczuwa zaledwie lekkie **swędzenie lub pieczenie** pod powiekami; później oczy zaczynają **łzawić** i czerwienić, rano pojawia się trochę **wydzieliny (ropy)**. Chory odczuwa teraz jakby miał pod powiekami **piasek**. Powieki stają się grubsze, ociężałe. (Rys. 1).

Rys. 1.

Wygląd chorej na jaglicę w początkowym okresie choroby.

Ani chory, ani otoczenie zwykle nie zwracają uwagi na te pozornie niewinne objawy, które są zapowiedzią długotrwałej, a często nieszczęsnej w skutkach choroby.

Gdy chory w tym stanie zostanie zbadany przez lekarza, to okaże się po odwróceniu powiek, zwłaszcza górnej, że znajdują się na nich nierówności, wybujałości

JAGLICA JEST CHOROBA ZAKAŻNĄ.

w postaci drobnych ziarn, przypominających ziarna kaszy jaglanej, gotowanego soga lub skrzeku żabiego. (Rys. 2).

Rys. 2. Ziarna jaglicze widoczne po odwróceniu powiek.

Jeśli chory w tym początkowym okresie nie rozpocznie należytego leczenia aby w zaraniu zwalczyć chorobę i przeszkodzić jej rozwojowi, to choroba stopniowo stawać się będzie coraz bardziej dokuczliwą. Pojawi się uczucie **kłucia**, **rżnięcia** i **dotkliwego palenia** pod powiekami. Chory nie może patrzeć na światło (światłowstręt) i nie może rozchyłać powiek. (Rys. 3).

Rys. 3. Wygląd chorej na jaglicę w okresie rozwoju choroby i zajęcia rogówek.

JAGLICA ŁATWO UDZIELA SIĘ OTOCZENIU.

Choroba teraz jest już w pełni rozwoju i w okresie najbardziej niebezpiecznym zarówno dla chorego — bo zagraża zniszczeniem oka, jak również dla otoczenia, bo teraz z oka wydobywa się dużo **wydzieliny (ropy)**, zawierającej **zarazki**. W tym stanie rzeczy, chory nie może pracować i musi przerwać swoje zajęcie oraz zaniechać stykania się z innymi osobami a jednocześnie energicznie się leczyć, gdyż oczy jego znajdują się w wielkim niebezpieczeństwie. Pod wpływem leczenia albo nawet samorzutnie po pewnym czasie gwałtowne objawy uspokajają się i chory czuje się lepiej a nawet uważa się często, za zupełnie zdrowego.

Rys. 4.
Wygląd chorego na jaglicę po dłuższym czasie trwania choroby.

Nie należy jednak zaniechać dalszego leczenia, gdyż choroba mimo pozoru uspokojenia, zwykle dalej podstępnie niszczy oczy. Przednia część gałki oka mętnieje, w górnej szczególnie części, przysłania się jakby zasłoną gęstą i nieprzejrystą zwaną **łuszczką**. Powieki stają się grube i ciężkie, wskutek czego szpara powiekowa jest wąska i oko wydaje się małe. Rzęsy rozszczepiają się, rosną

JAGLICA ZANIEDBANA SPRAWIA CHOREMU DUŻE DOLEGLIWOŚCI.

w różnych kierunkach, zachylają się do środka, drażnią gałkę oka i powieki, niekiedy zaś znów wypadają zupełnie.

Teraz na rogówkach wytwarzają się szare, nieprzejrzyste plamy a niekiedy całe oko powleka się **bielmem**. W tym okresie zwykle dolegliwości ustępują lub przynajmniej wydatnie się zmniejszają ale **niestety** wzrok chorego ulega częściowemu lub zupełnemu zniszczeniu. (Rys. 5).

Rys. 5.

Wygląd chorego po przebyciu jąglicy.

Takie fatalne zakończenie następuje po kilku, a czasami dopiero po wielu latach choroby, jeśli chory leczył się niewytrwale i niedbale, albo jeśli zaczął się leczyć późno, gdy choroba już zdołała wzrok uszkodzić.

Dlatego też, gdy wystąpią pierwsze **nieznaczne** objawy, należy zaraz, **niezwlekając**, udać się do lekarza o poradę i, w razie, jeżeli okaże się, że to jest początek jąglicy, **wytrwale i systematycznie** leczyć oczy aż do **pełnego wyleczenia**.

JĄGLICHA CZĘSTO ZMUSZA CHOREGO DO PRZERYWANIA PRACY.

Pamiętajcie, że im wcześniej rozpoczniecie leczenie, tem choroba mniejsze pozostawi ślady i prędzej będzie wyleczona.

ZANIEDBANIE LECZENIA JAGLICY GROZI ŚLEPOTĄ!

Rodzice, gdy tylko zauważą u swych dzieci pierwsze objawy chorobowe, powinni zaraz udać się do lekarza i zasięgnąć porady, aby zapobiec rozwinięciu się u nich choroby, która przyprawić je może o długie i ciężkie cierpienie a nawet o kalectwo, a przez to zrujnować ich przyszłe szczęście.

Jak zakażamy się JAGLICĄ?

Przyczyną jaglicy są zarazki, które znajdują się w wydzielinie (ropie) i łzach wydobywających się z oczu chorych na jaglicę.

Dla wywołania jaglicy niezbędne jest aby zarazki jaglicze dostały się do oka.

W jaki sposób zarazki te mogą dostać się do zdrowych oczu?

Są dwie drogi dostania się zarazków do oczu: **droga bezpośrednia**, gdy wydzielina chorobowa wraz z zarazkami wprost z oka osoby chorej wprysnie do oka osoby zdrowej, i **droga pośrednia**, gdy zostanie przeniesiona za pośrednictwem jakiegoś przedmiotu, który wcześniej został zanieczyszczony wydzieliną chorobową.

CHORY NA JAGLICĘ OBOWIĄZANY JEST LECZYĆ SIĘ.

Zakażenie bezpośrednie przez wprysnięcie wydzieliny zdarza się naogół rzadko i przytrafia się przeważnie lekarzom i osobom opatrującym chorych, które z racji swego obowiązku muszą oglądać z bliska oczy chore i przez to narażeni są na możliwość takiego zakażenia. Zakażenie bezpośrednie jest zwykle bardzo jadowite i wywołuje ciężkie schorzenie. W celu ustrzeżenia się przed takim zakażeniem, osoby opatrujące chorych na jaglicę i na inne zakażne choroby oczu, winny bezwzględnie nosić okulary ochronne.

Rys. 6.

Zakażenie oka przez dotykanie zanieczyszczoną ręką.

Zakażenie pośrednie jest powszechne t. zn. przeważna część chorych ulega zakażeniu na skutek wprowadzenia do oka zarazków za pośrednictwem jakiegoś przedmiotu. Najczęstszymi przedmiotami, za pośrednictwem których zarazki przeniesione zostają do oczu są przede wszystkim nasze własne palce, (rys. 6), którymi dotykamy często oczu, później chustki do nosa (rys. 7) i ręczniki, którymi wycieramy oczy i woda, którą zmywamy twarz i oczy, i wiele innych przedmiotów, którymi dotykamy naszych oczu, a które wcześniej mogły być zanieczyszczone wydzieliną chorobową.

Zakażenie na tej drodze dochodzi do skutku najczęściej przy naszym niejako współudziale, t. j., że sami

ZANIEDBANIE LECZENIA JAGLICY GROZI ŚLEPOTĄ.

danym przedmiotem zakażonym dotykając oczu powodujemy ich zarażenie. Ale może się zdarzyć zakażenie, któremu winną jest inna osoba: chory, lub osoba trzecia. Bywa to wtedy, gdy chory niebaczny na nauki lekarza, dotyka swojemi zanieczyszczonemi rękami oczu swoich dzieci lub innych osób, albo też wyciera ich oczy swoją chusteczką lub ręcznikiem. Często też osoba trzecia przez nieświadomość może zakazić inne osoby, dając im do użytku przedmioty (ręczniki, chustki i t. p.) zanieczyszczone przez chorych. Takie zakażenie mimowolnie popełniają nie-

Rys. 7.

Zakażenie oka przez wycieranie brudną chustką.

kiedy matki, które np. wycierają dzieci ręcznikiem używanym przez ojca, który ma jaglicę.

Jest jeszcze jeden czynnik, który pośredniczy przy zakażeniu jaglicą: to są **muchy**. Muchy, zwłaszcza w porze letniej, kiedy natarczywie poszukują wilgoci, często siadają na powiekach i w kątach oczu. Mogą one łatwo w ten sposób zarazki z oka chorego zebrane na swoich łapkach przenieść do oka innej osoby i zakazić je. Ten sposób szerzenia się u nas jaglicy ma pewne znaczenie na wsiach, gdzie jest dość dużo much, zwłaszcza w porze letniej.

CHORY NA JAGLICĘ POWINIEN UNIKAĆ STYCZNOŚCI Z OSOBAMI ZDROWEMI.

PRZESTROGI

dla zapobieżenia zakażeniu się jaglicą.

Aby uniknąć zarażenia jaglicą, każdy musi mieć w pamięci następujące przestrogi:

I. **Nie należy** dotykać i trzeć oczu brudnymi rękami, gdyż na nich często znajdują się zarazki jaglicy (rys. 6);

II. **Nie należy** myć się na miednicy i w wodzie, w której mył się chory na jaglicę, gdyż tam są zarazki jaglicy (rys. 8);

III. **Nie należy** wycierać się ręcznikiem i używać chustki do nosa, której używał chory na jaglicę, gdyż na nich są zarazki jaglicy (rys. 9);

IV. **Nie należy** spać na pościeli, na której spał chory na jaglicę, gdyż na niej są zarazki jaglicy (rys. 10);

V. **Nie należy** korzystać z przedmiotów codziennego użytku chorego na jaglicę, a więc: narzędzi pracy, książek, zabawek i t. p., gdyż na nich są zarazki jaglicy;

VI. **Należy** myć często ręce i twarz w czystej wodzie, najlepiej w strumieniu bieżącej wody lub w czystej miednicy (rys. 11);

VII. **Należy** mieć ręcznik i chustki do nosa wyłącznie do swego użytku (rys. 12);

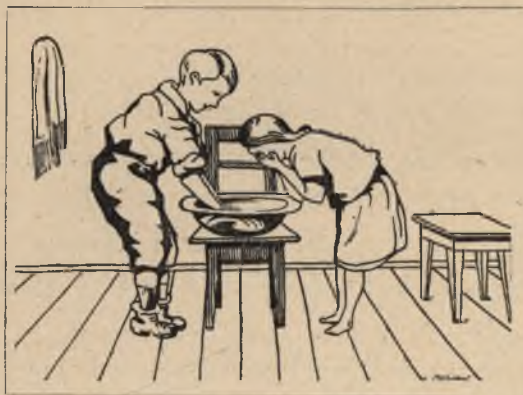
VIII. **Należy** sypiać na czystej pościeli i nie używać pościeli, na której sypiają osoby chore (rys. 13);

IX. **Należy** dbać o czystość i zdrowie oczu swoich i unikać wszelkich szkodliwości dla oczu a przede wszystkim przebywania w kurzu i dymie.

X. **Należy** zaraz jak tylko wystąpią dolegliwości w oczach, nie zwlekać i udać się niezwłocznie po poradę do lekarza.

Zdrowi powinni zachować ostrożność przy stykaniu się z chorem na jaglicę

Co sprzyja zakażeniu się jaglicą.

Rys. 8. Mycie się wspólnie.

Rys. 9. Wycieranie się wspólnym ręcznikiem.

Rys. 10. Sypianie wspólnie z chorym na jaglicę.

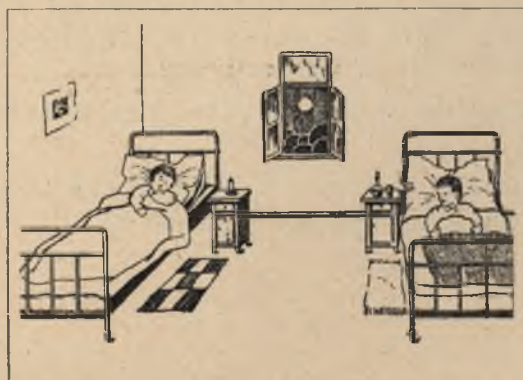
Co zapobiega zakażeniu się jaglicą.

Rys. 11. Mycie się oddzielne.

Rys. 12. Wycieranie się własnym ręcznikiem.

Rys. 13. Sypianie oddzielnie.

UPOMNIENIE DLA CHORYCH NA JAGLICĘ.

Każdy chory na jaglicę winien pamiętać- że choroba jego jest udzielająca się i z tego powodu:

1) nie powinien osobom zdrowym podawać ręki, jeśli uprzednio jej nie umył dokładnie;

2) nie powinien używać innym osobom, a zwłaszcza dzieciom, swego ręcznika, chustki do nosa, pościeli i t. p. przedmiotów zanieczyszczonych wydzieliną ze swoich oczu;

3) nie powinien stykać się wogóle bez koniecznej potrzeby i bez zachowania ostrożności z osobami zdrowymi.

Obowiązkiem zaś chorego jest:

1) leczyć się wytrwale aż do zupełnego wyzdrowienia;

2) stosować się do wskazań lekarza i władz sanitarnych przez cały czas choroby;

3) mieć wyłącznie dla swego użytku miednicę, ręcznik, chustki i pościel oraz inne przedmioty codziennego użytku;

4) poddawać przez cały czas swej choroby perjodycznemu badaniu lekarskiemu co pół roku wszystkich domowników, a zwłaszcza dzieci, aby ustrzec ich przed podstępem rozwinięciem się jaglicy;

5) poddawać się po zaleczeniu jaglicy perjodycznie (nie rzadziej, jak co pół roku) kontrolnemu badaniu lekarskiemu, aby uchronić się przed nawrotem choroby.

Każdy chory ma prawo do bezpłatnego leczenia w przychodniach przeciwjagliczych.

Chorzy na jaglicę są ustawowo obowiązani leczyć się.

Uchylanie się od leczenia może być karane administracyjnie grzywną do 500 zł.

WYCIĄG

z rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o zwalczaniu jaglicy (Dz. U. R. P. Nr. 36 poz. 333 z 1928 r.).

Art. 3. *Osoby chore na jaglicę obowiązane są przez cały czas choroby:*

a) leczyć się w odpowiednich instytucjach leczniczych lub u lekarzy uprawnionych do wykonywania praktyki lekarskiej w Rzeczypospolitej Polskiej;

b) stosować się do zaleceń lekarzy i władz sanitarnych, mających na celu ograniczenie szerzenia się chorób wśród otoczenia.

Nad spełnieniem tego obowiązku przez osoby niepełnoletnie i niewłasnowolne, dotknięte jaglicą, winni w swoim zakresie czuwać ich prawni opiekunowie, względnie kierownicy zakładów, pod których pieczęją pozostają te osoby.

Art. 5. *W stosunku do osób, dotkniętych jaglicą, które uporczywie zaniedbują leczenie lub znajdują się w warunkach uniemożliwiających należyte leczenie i odosobnienie zabezpieczające otoczenie przed zakażeniem, w szczególności w stosunku do osób poborowych i wojskowych stale urlopowanych — może powiatowa władza administracji ogólnej zarządzić przymusową izolację i leczenie.*

Art. 14. *Porady i leczenie chorych jagliczych w przychodnich przeciwjagliczych są udzielane bezpłatnie.*

Art. 16. *Osoby, winne zaniechania lub nie stosowania się do przepisów i zarządzeń, wydanych na podstawie tego rozporządzenia, podlegają w drodze postępowania administracyjnego karze grzywny do 500 zł.*

T R E Ś Ć:

	str.
Co to jest jaglica?	3
Jak zakażamy się jaglicą	8
Przestrogi dla zapobieżenia zakażeniu się jaglicą	11
Upomnienia dla chorych	14
Wyciąg z rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o zwalczaniu jaglicy	16

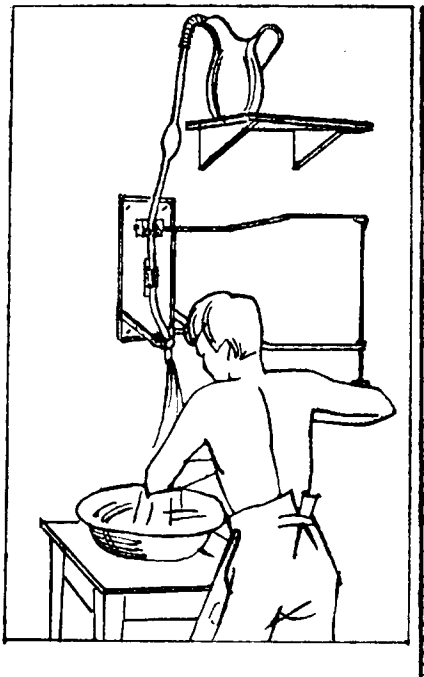

OGŁOSZENIE

Mycie się w strumieniu wody czystej i bieżącej jest najpewniejszym środkiem zapobiegawczym przed zakażeniem jągliką i innymi chorobami zakaźnymi.

Przyrząd umywalniany Dr. Haszkego umożliwi w każdych warunkach wygodne korzystanie ze strumienia wody bieżącej.

Przyrząd ten może być zastosowany do każdego naczynia (wiadro, dzbanek, garnek), postawionego na odpowiedniej wysokości, przyczem daje możliwość korzystania także z wody ciepłej.

Sposób mycia (wskazany na rysunku) jest prosty i łatwy.

Szczegółowy opis działania podany jest w prospektach, załączonych do każdego przyrządu.

Cena przyrządu jest przystępna.

Z zamówieniami zwracać się: **Warszawa 1, skrzynka pocztowa 532, Dr. Haszke.**

Wydawnictwa Departamentu Służby Zdr

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych

z zakresu zwalczania jaglicy:

1. Prof. Dr. Kazimierz Majewski: **Jaglica** — wykład kliniczny, Kraków 1926, str. 43 (wyczerpane).
2. Prof. Dr. Kazimierz Noiszewski: **Etiologia jaglicy**, Warszawa 1927, str. 6 (wyczerpane).
3. Doc. Dr. W. H. Melanowski: **Patologia i anatomja patologiczna jaglicy**, Warszawa 1927, str. 8 (wyczerpane).
4. Doc. Dr. W. H. Melanowski: **Leczenie powikłań jaglicy**, Warszawa 1927, str. 6 (wyczerpane).
5. Dr. Marjan Zachert: **Leczenie jaglicy prostej**, Warszawa 1927, str. 10 (wyczerpane).
6. Dr. Marjan Zachert: **Państwowa akcja zwalczania jaglicy w Polsce**, Warszawa 1928, str. 12 (wyczerpane).
7. Prof. K. Majewski, Dr. Pr. Wroczyński i Dr. M. Zachert: **Jaglica i jej zwalczanie**. Str. 90 w tekście, 25 rysunków i 26 tablic. Warszawa 1928. Cena 3 zł. 50 gr.
8. **Co to jest jaglica?** — ulotka propagandowa (wyczerpana).
9. **Co to jest jaglica?** — plakat propagandowy (wyczerpany).
10. **Jak zapobiec zakażeniu się jaglicą** — ilustrowany plakat propagandowy (wyczerpany).
11. **Jak zapobiec jaglicy?** — ilustrowane czterobarwne tablice propagandowe, wymiar 50 — 70 cm. Cena za 1 sztukę — 30 gr. Cena za 100 sztuk 20 zł.
12. Dr. M. Zachert: **Jak zapobiec jaglicy?** — Broszurka popularna o jaglicy i jej zapobieganiu z radami dla chorych (ilustrowana, 10 rys. w tekście), Warszawa 1928, str. 8 (wyczerpana).
13. Dr. M. Zachert: **Zwalczanie jaglicy**, str. 62, Warszawa, 1929, Cena 80 gr.
14. Dr. M. Zachert: **Jaglica** — popularne wiadomości o przyczynach, skutkach i zapobieganiu tej chorobie, str. 16, w tekście 14 rysunków, Warszawa 1930. Cena 20 gr.

Wydawnictwa te są do nabycia w Państwowej Szkole Higieny Warszawa, ulica Chocimska 24 i w Domu Książki Polskiej, Warszawa, 3-ch Krzyży 8 oraz w każdej księgarni.

